

DET FRISINNADE VALPROGRAMMET.

Antaget på Frisinnade landsföreningens årsmöte den 6 och 7 juni 1908.

Under den treårsperiod, hvars sista riksdag nu gått till ända, har andra kammaren varit delad i flera partier, af hvilka intet ägt absolut majoritet. Bland dessa har emellertid Liberala samlingspartiet varit det största och inflytelserikaste.

Partiet har framför allt många positiva reformkraft af stor betydelse. Vissa af dem hafva genomförts under perioden. Andra ha strandat på första kammarens motstånd. Ännu andra på båda kamrarnes.

Blotta tillvaron af ett starkt frisinnadt parti i andra kammaren har varit till verksamt skydd mot reaktionära strömningar. Det har ock lyckats att tillbakaslå direkta försök i sådan riktning.

De frisinnades styrka i andra kammaren måste därför upprätthållas och utvidgas. Detta är villkoret såväl för framstegsarbetets främjande som för reaktionens afvärfande.

Frisinnade landsföreningen antog vid allmänt sammanträde i november 1907 ett program, däri de hufvudsakliga riktlinjerna drogos för framstegsvännernas närmaste sträfvanden.

Landsföreningen manar de frisinnade landet rudt att mangrannt sluta upp kring det programmet.

Under hänvisning till detta program vill landsföreningen här särskildt framhålla följande punkter:

Genomförande af ett för våra förhållanden lämpadt parlamentariskt styrelsesätt, som afgjort förlägger den politiska tyngdpunkten till riksdagens andra kammare;

utredning rörande folkomröstning såsom medel att slita tvister mellan kamrarna;

öppen omröstning i riksdagens båda kamrar

valrätt och valbarhet för kvinnor till riksdagens båda kamrar.

Sträng sparsamhet med statens medel, noggrann utredning om hvarje anslags behöflighet samt skarp och ingående kontroll öfver de anslagna medlens användning;

ytterligare stegring af försvarsutgifterna bör icke ifrågakomma, utan alla ansträngningar riktas på att genom klok omtanke åstadkomma det bästa resultat inom den nuvarande ramen;

försvarsdepartementens sammanslagning;

undersökning af förhållandena inom militärväsendet genom en civilkommission; permanent och effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlevnad inom armen och flottan ("militieombudsman");

krigslagarnas reformering i human och tidsenlig anda;

det frivilliga skytteväsendets befrämjande och utveckling i sund och folklig riktning;

orygglig neutralitetspolitik; upprättande af skiljedomstraktater; stödjande af de mellanfolkliga

fredsträvandena.

Utveckling och stödjande af egna hem, småbruk såväl som bostadslägenheter; egnahemslånerörelsens frigörande från betungande former samt beredande af lättad tillgång till jord; upplåtande af lämpliga

kronoegendomar för smärre jordbruk, dels med full äganderätt, dels ock., där så lämpligen ske kan, med tryggad ärftlig besittningsrätt; praktiskt ordnad, lätt tillgänglig undervisning för småbrukare;

skydd för den själfägande jordbrukareklassen mot ett öfverhandtagande bolagsväld;

Norrlandslagstiftningens fullständigande närmast genom arrende- och vanhäfDSLag.

Rättvisa i beskattningen; större skatt på den större förmögenheten och de högre inkomsterna, skattelindring åt små jordbrukare och mindre inkomsttagare, i synnerhet sådana med stora familjer; lättande af

skattebördorna för sådana kommuner hvilka äga för ringa bärkraft i förhållande till de statsändamål (såsom skolväsende, fattigvård, vägunderhåll), som det åligger dem att tillgodose;

afvisande af hvarje försök att i samband med reglering af prästerskapets löner upprätthålla de föråldrade privilegierna för denna ämbetsmannaklass.

Ett nytt statsdepartement för handel, industri och sjöfart; närmare samverkan mellan ämbetsverken och

näringslivets män; planmässig handelspolitik för varuafsättningens främjande; köpmannabildningens

höjande genom statsunderstödda handelshögskolor; reform af den tekniska undervisningen samt främjande af yrkesutbildningen;

utredning i hvad mån det allmänna bör erhålla rätt att expropriera enskilda tillhöriga vattenfall för statens behof och för tillgodoseende af billig driftkraft för industri och handverk.

Utveckling af arbetareskydds- och olycksfallslagstiftningen, främjande af sjukkasse- och

själfhjälpsverksamheten samt framför allt allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring;

fattigvårdens tidsenliga reformering;

strängt upprätthållande af allas likhet inför lagen och förhindrande af klasslagstiftning; vid en eventuell lagstiftning om arbetsaftal måste all ensidighet uteslutas, så att lagstiftningen oväldigt tillgodoser båda

parternas intressen och i möjligaste mån mötes af bådas förtroende.

Nykerhetsarbetets stödjande, särskildt genom införande af lokalt veto samt genom utredning rörande sättet att frigöra staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen från ekonomiskt beroende af rusdryckshandteringen;
folkundervisningens reformering i praktisk riktning; folkskolans utveckling till bottenskola och ställande under sakkunnig lekmanledning;
värnande om yttrande- och tryckfrihet, församlings- och föreningsrätt samt förverkligande af regeringsformens bud i fråga om samvetsfriheten

De stundande valen bli af stor betydelse. Högern uppbygger alla sina krafter för att vinna majoritet i andra kammaren. Och denna höger bär alldeles icke längre den mera moderata, prägel som en gång utmärkte andra kammarens landtmannaparti. Den nuvarande högerörelsen är i betydande grad ledd från första kammarhåll och genomtränges af första kammarens allmänna uppfattning med dess motvilja mot folkliga reformer och dess benägenhet för politisk reaktion.

Får högern majoritet vid valen så skall den därför utan allt tvifvel utnyttja sin seger, icke till reform utan till reaktion. Ty dess sträfvanden i den riktningen äro otvetydigt bestyrkta af föregående politiska handlingar. Men om dess reformvilja är föga känt annat än sväfvande och mångtydiga satser i högerprogrammen. Får vänstern majoritet, skall i andra kammaren finnas underlag för ett ärligt och kraftigt framstegsarbete. Klara och rena färger måste valmännen fordra af den, som skall anses värdig det högsta medborgerliga förtroendet, uppdraget att vara folkrepresentant. En hvar, som antager kandidatur på Frisinnade landsföreningens program, måste gifva klart besked, att han i riksdagen kommer att ingå i Liberala samlingspartiet.

De frisinnades mål vid de förestående valen är frisinnad majoritet i andra kammaren.

Medlet därtill är: fast sammanslutning och sammanhållning mangrannt deltagande i valen.